

I UVOD

U drugoj polovini dvadesetog vijeka inaugurisana je nova grana krivičnog prava – međunarodno krivično pravo. Ono se po svojoj pravnoj prirodi i karakteristikama nalazi između nacionalnog krivičnog prava i međunarodnog javnog prava zadržavajući svoju samostalnost. Osnov ove grane prava su međunarodna krivična djela. To su djela koja su propisana Ženevskim konvencijama, Konvencijom o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida i nizom drugih međunarodnih konvencija kojima se daje zaštita najvažnijim dobrima čovječanstva. Ovdje se radi o djelima kao što su ratni zločini, zločini protiv čovječnosti i zločini protiv mira.

Pod pojmom međunarodnog krivičnog prava podrazumijeva se skup pravnih pravila ustanovljenih od strane Ujedinjenih nacija ili ugovorima između država kojima se određuju međunarodna krivična djela i odgovornost učinilaca tih djela.¹

Krivično djelo genocida spada u red krivičnih djela protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom. Definiciju ove vrste krivičnog djela možemo pronaći u skoro svim izvorima kako u knjigama, na internetu, tako i zakonima koji se primjenjuju u određenoj državi. Izdvojićemo definiciju koja najjasnije objašnjava šta je to genocid. Krivično djelo genocida se sastoji u izdavanju naređenja da se vrši ili u vršenju ubistava, teških tjelesnih povreda ili duševnih povreda, u smišljenom nametanju skupini ljudi ili zajednici takvih životnih uslova koji bi mogli da dovedu do potpunog ili djelimičnog istrebljenja, u uvođenju mjera kojima je cilj sprečavanje rađanja unutar skupine ljudi i u vršenju prinudnog preseljavanja djece u drugu grupu u cilju da se popune ili djelimično istrijebi nacionalna, etnička, rasna ili vjerska grupa kao takva. Ovo djelo predstavlja narodoubistvo.²

Da bismo shvatili definiciju genocida, moramo da znamo značenje važnijih pojmova koji istu sačinjavaju. Ubistvo po krivičnom zakonu predstavlja svako protivpravno djelo kojim se lišava života neko drugo lice, a teške tjelesne povrede podrazumijevaju takvu vrstu krivičnog djela kojim se trajno narušava tjelesno ili duševno zdravlje drugog lica.

Pod normalnim životnim uslovima smatramo život bez straha za svoju egzistenciju, pravo na normalno školovanje, posao i tako dalje, što nije bio slučaj u vrijeme genocida.

¹ www.wikipedia.org

² D. Jovašević, V. Ikanović, Krivično pravo Republike Srpske – Posebni dio, Banja Luka, 2012. godina, str. 347-349.; D. Atanacković, Krivična odgovornost za genocid i ratne zločine, Zbornik radova SANU. Ratni zločini i zločini genocida 1991-1992. Beograd, 1993. godina, str. 321-337

Značenje riječi narodoubistvo potiče od grčke riječi *genos* što znači rod, narod, i od latinske riječi *occidere* što znači ubiti. Ovu inkriminaciju možemo pronaći u Konvenciji o sprečavanju i kažnjavanju zločina genocida iz 1948. godine, o kojoj ćemo nešto opširnije govoriti u daljem radu.

Ciljna grupa genocida su određene etničke zajednice u cilju postizanja etničke homogenosti na određenoj teritoriji. Etnička homogenost podrazumijeva narod koji spaja istovrsnost unutar određenog područja, skupine i tako dalje. Etnička homogenost nije smatrana idealnom u stvaranju velikih društava.

U dvadesetom vijeku među mnogim oblicima masovnih umorstava, centralno mjesto pripadalo je genocidu. Samo u Drugom svjetskom ratu oko deset miliona ljudi bilo je žrtva genocida: Rusi, Jevreji, Ukrajinci, Romi i oko milion Srba.

Na mišljenje međunarodne javnosti o genocidu uticao je i rat u Bosni i Hercegovini vođen od 1992-1995. godine. Još od 1945. godine, to je bio prvi međunarodni konflikt velikih razmjera. O ovakom svirepom ponašanju koje se moglo porediti sa ponašanjem najgorih zvijeri se izvještavalo sa zapanjenošću i užasom, što je vodilo zahtjevima za pravdu. Prilično brzo razvila se prećutna teorija da je ono što se desilo tih godina u Bosni i Hercegovini bio genocid. Prilikom tumačenja ovog rata ova ideja o genocidu je postajala sve dominantnija što će definitivno potvrditi masakr u Srebrenici u julu 1995. godine. Iako se rat u Bosni i Hercegovini ne može smatrati genocidom, masakr u Srebrenici ipak predstavlja slučaj genocida. Ovo pokazuje da postoji podjela koja je u raskoraku između teorijskog shvatanja pojma genocida i mogućeg novog trenda koji podržavaju političari i mediji. Trenutna situacija je odraz specifične političke kulture koja podstiče na trivijalizaciju ozbiljnih moralnih dilema.